

Giny's gewoonten

Foto: Fransje van Dorp

Begin 2013 opende Giny de Jong een kleine kwekerij in het Overijsselse Aadorp. Vorig jaar verhuisde ze in hetzelfde dorp naar een grotere locatie. Een voormalige boerderij met 5.500 vierkante meter grond. Hier vind je een bijzonder sortiment vaste planten en een grote collectie *Dierama*. In deze serie deelt ze haar ervaringen en praktische tips.

De laatste aflevering: ode aan de onvoorspelbaarheid van winterharde eenjarigen.

Tekst en beeld Giny de Jong

Een tuin met heesters en vaste planten geeft je als tuinier een vaste basis. Je weet van tevoren welke plant in een bepaalde periode zal bloeien en je kunt mooie combinaties plannen. Maar die planbaarheid maakt het meteen wat statisch. Elk jaar zie je ongeveer hetzelfde plaatje. Met winterharde eenjarigen maak je je tuin onvoorspelbaarder. Winterharde eenjarigen zijn eenjarigen die zich uitzaaien en waarvan de zaailingen bestand zijn tegen redelijk wat kou. In de tuin komen ze al vroeg in het voorjaar (vóór de ijsheiligen) op, vaak op plekken waar je ze zelf niet zou neerzetten. Dat geeft een speels en verrassend beeld. Bovendien kunnen er op die manier combinaties ontstaan waarvan je nooit had gedroomd.

Kasteel Twickel

Mijn eerste kennismaking met winterharde eenjarigen was bij kasteel Twickel. Ik heb daar een aantal jaren in de moestuin meegewerkt als vrijwilliger en dat was een verrijking van mijn bestaan. Ik zaaide en stekte in de prachtige Victoriaanse kas en voerde jaarlijks terugkerende klusjes uit in het bijzondere klimaat van de ommuurde moestuin. Van de bekwame hoveniers en medevrijwilligers heb ik enorm veel geleerd.

Alle eenjarigen die in de kasteeltuin werden geplant, werden door de hoveniers en vrijwilligers zelf gezaaid. Daar maakte ik kennis met onder andere *Ammi majus*, *Ammi visnaga*, *Nicandra* en *Cerinthe* (foto).

Kou

Omdat winterharde eenjarigen aardig goed tegen kou kunnen, ontkiemen ze soms al vóór of aan het einde van de winter. Zo kun je al vroeg in het voorjaar bloeiende eenjarigen hebben. Bovendien ontkiemen de zaden op plekken waar ze het naar hun zin hebben en ze zijn een stuk steviger dan planten die je binnen voorzaait.

Een prachtig voorbeeld is *Orlaya grandiflora*, de echt witte kantbloem,

die je soms al in februari ziet opkomen: her en der en op sommige plekken in een grotere groep. Dat geeft een veel natuurlijker effect dan wanneer je ze zelf in de border uitplant. Ze bloeien niet heel erg lang, maar als je daarnaast in het voorjaar ook nog wat planten zaait, kun je toch een lange periode van deze weefplant genieten.

Kantbloemen

Ooit gehoord van het boslieffe? Klein en ogenschijnlijk broos, kan dit schattige plantje meer hebben dan je denkt. Mijn favoriet is *Nemophila menziesii* 'Penny Black'. De bloemetjes hebben een bijna

zwartpurperen hart en een heel klein wit randje. Je hebt ze ook in hemelsblauw ('Baby Blue Eyes') en in wit, met een paars vlekje op elk bloemblaadje (*Nemophila maculata* 'Five Spot').

Een krachtige plant met blauwgroen blad en bloemen in heel apart blauw en roze is *Cerintho major* 'Purpurascens'. Zijn de dikke, zwarte zaden vorig jaar in je tuin gevallen, dan begint hij eind april, begin mei al te bloeien. Ook deze plant kun je in het voorjaar nog bijzaaien.

Een geweldige plant die ik zeker elk

jaar opnieuw wil hebben is *Persicaria orientalis* 'Kiss-me-over-the-garden-gate'. Ik zaai ze vóór de winter in een terracotta potje buiten, maar er komen er ook elk jaar een paar spontaan op in mijn tuin. Langs de rand of achterin, je kunt ze overal hebben, ook al worden ze 2 meter hoog.

Ammi majus en *Ammi visnaga* hebben allebei witte schermbloemen en een lange, rijke bloei. Ze worden net als *Orlaya grandiflora* 'kantbloem' ►

genoemd, maar ze zien er heel anders uit. Als je hem in het voorjaar zaait, wordt *Ammi visnaga* zo'n 80 centimeter hoog. Zaai je hem in de herfst, dan kan hij wel 150 centimeter hoog worden. Er is ook een variant met groene bloemen ('Green Mist'). *Ammi majus* is ook wel bekend als groot akkerscherm. Hij wordt wat minder fors dan de *visnaga* en heeft plattere bloemschermen. *Daucus carota* is gewoon de wilde peen, hij komt van nature in bermen voor. *D. carota* 'Dara' is een hele mooie variant met lichtroze tot donkerrode schermen. Probeer hem eens, je wordt er gegarandeerd blij van.

Hulptroepen

Een andere eenjarige die spontaan terugkeert is het juffertje-in-het-groen (*Nigella damascena*), met z'n prachtige zaaddozen na de bloei. Dat geldt ook voor *Phacelia tanacetifolia*, het zachtlila bijenvoer dat veel nectar produceert voor onze zoemende hulptrouwen. Denk ook aan *Calendula officinalis*, de vrolijke goudsbloem die ook nog eens waardplant is voor veel rupsen. En de papavers *somniferum*, *rhoas* en *nudicaule* met frêle bloemen die eruitzien alsof ze gemaakt zijn van crêpepapier. Ook *Crepis rubra*, het zachtroze streepzaad, kan vanzelf terugkomen, maar in de praktijk moet ik hem nog weleens opnieuw zaaien. Die moeite neem ik graag. Ik word ook altijd weer blij als ik *Centaurea cyanus*, de korenbloem ergens zie opkomen en *Monarda citriodora*, de heerlijk naar citroen geurende bergamotplant, die helaas maar mondjesmaat verschijnt in mijn tuin. Overigens is dit officieel een vaste plant, maar overhouden is zelfs in deze warme winter niet gelukt. Ook zonnebloemen worden tot de winterharde eenjarigen gerekend. Hebben ze zich uitgezaaid, dan wachten ze inderdaad niet tot na de ijsheiligen met opkomen. Vorig jaar had ik *Helianthus annuus* 'Moonwalker' gezaaid, een enorme zonnebloem die zich behoorlijk vertakte. Ook *Helianthus debilis* gaf tot ver in de herfst een zee van bloemen. Zaai je ze niet voor jezelf, doe het dan voor de vogels: de meesjes hadden er nog lang een maaltijd aan.

Foto: Imageselect

Ammi majus

Foto: Imageselect

Nigella damascena

ZELF ZAAIEN?

Van deze winterharde eenjarigen kun je nu zaad bestellen:

- *Ammi majus* (50-80 cm)
- *Nigella damascena* (30-50 cm)
- *Orlaya grandiflora* (50 cm)
- *Calendula officinalis* 'Indian Prince' (50-75 cm)

Zaaien kan zowel in de zomer als in het (vroeg) voorjaar. Het tijdstip van zaaien heeft invloed op de bloeitijd. Kijk voor meer info op www.groei.nl en ga voor bestellen naar www.groei.nl/zaad-bestellen. *

Foto: Imageselect

Orlaya grandiflora

Foto: Imageselect

Calendula officinalis 'Indian Prince'